Raadsvoorstel

Datum Raad
28 november 2019

Portefeuillehouder
Albert Abee

Registratienummer
BR1900104

Onderwerp
Transitievisie Warmte en Bodemvisie Lansingerland

Gevraagde beslissing

1. De Transitievisie Warmte Lansingerland (T19.10701) en Bodemvisie Lansingerland (T19.12648) vast te stellen.
2. De drie kansrijke wijken, te weten de Havenbuurt, Bleiswijk-Zuid en de Eilandenbuurt, aan te wijzen voor nadere uitwerking.

Samenvatting

Op 18 juli 2019 heeft de gemeenteraad de visie 'Lansingerland Duurzaam' (T18.08535) vastgesteld. In de visie staan stevige ambities verwoord op het gebied van de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Op het gebied van de energietransitie is de doelstelling een CO_2-neutrale gemeente in 2050 waarbij de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij is. De Transitievisie Warmte en Bodemvisie dragen bij aan het bereiken van deze doelstelling door richting te geven voor de invulling van een aardgasvrij Lansingerland.

De Transitievisie Warmte is een eerste onderzoek dat inzicht geeft in de kansen en mogelijkheden voor een aardgasvrij Lansingerland in 2050. De Transitievisie Warmte brengt per wijk de alternatieven voor aardgas in kaart. Daarbij onderzochten we wat de mogelijkheden zijn (bijvoorbeeld een collectief warmtenet of individuele warmtepompen per woning) en wat per wijk het alternatief is met de laagste maatschappelijke kosten. Ook is in de Transitievisie Warmte een fasering opgenomen voor een (stapsgewijze) aanpak richting aardgasvrij. Deze fasering is richtinggevend. Nieuwe initiatieven en toekomstige (technologische) ontwikkelingen kunnen namelijk tot aanpassing van de visie (en dus ook de fasering) leiden.

De Transitievisie Warmte is geen eindbeeld van hoe de warmtevoorziening in Lansingerland in 2050 eruit moet komen te zien. De visie is een dynamisch document dat minimaal eens in de vijf jaar geactualiseerd moet worden. Als vervolg op de Transitievisie Warmte vindt er per wijk een nadere uitwerking plaats, te beginnen bij de drie wijken die hiervoor het meest kansrijk lijken: de Havenbuurt, Bleiswijk-Zuid en de Eilandenbuurt. De nadere uitwerking bestaat uit een nader onderzoek naar de kansen en mogelijkheden. Hierbij betrekken we inwoners en andere partijen intensief.

Nadere informatie vanuit het Rijk en verder onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden zijn nodig om de haalbaarheid en betaalbaarheid van plannen nader te duiden. Zolang dit onvoldoende in beeld is, nemen wij geen besluiten over een definitief alternatief per wijk of over een concrete deadline voor het aardgasvrij worden van een gehele wijk.

Naast de Transitievisie Warmte hebben wij als gemeente de specifieke kansen voor alternatieve warmtevoorzieningen in de ondergrond, zoals geothermie, in beeld gebracht in een Bodemvisie. De ondergrond in onze gemeente zal namelijk een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De informatie uit de Bodemvisie is als input gebruikt voor de Transitievisie Warmte.

Financiële consequenties
Het vaststellen van de Transitievisie Warmte heeft nu nog geen directe financiële consequenties. Uitgangspunt is dat de kosten voor het vervolgtraject door het reguliere budget voor duurzaamheid worden gedekt.
Nadere informatie vanuit het Rijk en verder onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden zijn nodig om de haalbaarheid en betaalbaarheid van plannen nader te duiden.

Verdere procedure
Nadat u de Transitievisie Warmte en Bodemvisie heeft vastgesteld starten wij met het uitvoeren van nader onderzoek in drie kansrijke wijken om in de periode tot 2030 mee aan de slag te gaan: de Havenbuurt (Berkel en Rodenrijs), Bleiswijk-Zuid en de Eilandenbuurt (Bergschenhoek). In deze wijken verkennen we samen met inwoners en andere belangrijke partijen de kansen. De (financiële) consequenties voor de gebouweigenaren zijn daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Op basis van de uitkomsten van het nader onderzoek leggen we u een voorstel voor tot uitvoering in een wijkuitvoeringsplan. De ambitie is dat deze wijken rond 2030 aardgasvrij zijn. Doordat er echter nog onvoldoende bekend is over de mogelijkheden en randvoorwaarden, en daarmee de haalbaarheid en betaalbaarheid van deze transitie, is dit geen harde deadline. In het kader van motie M2019-025 is de haalbaarheid en betaalbaarheid en onderzoek naar de mogelijke middelen om dit te realiseren ook onderdeel van de nadere uitwerking.

Ook de inwoners van de andere wijken in Lansingerland zullen wij ondersteunen in de transitie naar aardgasvrij. We sluiten hierbij aan op de middelen en informatievoorziening vanuit het Rijk. Zo faciliteren we op dit moment onder meer een energieloket en energiemarkt.

Wij spraken met u af u via het overzicht met de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid op de hoogte te houden van de diverse projecten op het gebied van de warmtetransitie. Dit overzicht ontvangt u drie keer per jaar. Daarnaast informeren we u wanneer er relevante ontwikkelingen zijn.

Juridische aspecten
In de Klimaatwet is vastgelegd dat Nederland in 2050 95% minder CO_2 uit wil stoten (en al 49% in 2030) ten opzichte van 1990. De inzet van fossiele brandstoffen zoals aardgas moet daarom worden afgebouwd.

Extern draagvlak/burgerparticipatie
De warmtetransitie heeft impact op de inwoners van de gehele gemeente. Het opstellen van de Transitievisie Warmte hebben wij als gemeente dan ook niet alleen gedaan.

Op 19 maart 2019 vond de eerste informatiebijeenkomst plaats waar we hebben uitgelegd dat we aan de slag gaan met de eerste plannen voor een aardgasvrij Lansingerland door het opstellen van een Transitievisie Warmte. De input die we tijdens deze informatiebijeenkomst hebben opgehaald namen we mee in het proces. Ook konden inwoners zich tijdens deze bijeenkomst opgeven voor de focusgroep. De focusgroep, bestaande uit een tiental inwoners, heeft in een drietal bijeenkomsten meegedacht over de Transitievisie Warmte. Daarnaast haalden wij in het begin van dit proces reacties van inwoners op middels het burgerpanel. Zie de bijlage (T19.05096) voor de resultaten hiervan. Uit

de resultaten blijkt onder meer dat een derde van de respondenten met een koopwoning aan de slag wil met het aardgasvrij maken van de woning.

Om te zorgen voor een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak organiseerden we, voordat de Transitievisie Warmte ter besluitvorming werd voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders en aan u, een tweede informatiebijeenkomst voor onze inwoners op donderdagavond 12 september jongstleden. Tijdens deze bijeenkomst presenteerden we de eerste resultaten van de Transitievisie Warmte en was er ruimte voor aanwezigen om vragen te stellen. Daarnaast konden inwoners de voortgang van de Transitievisie Warmte sinds de eerste informatiebijeenkomst in maart van dit jaar volgen via de website www.lansingerland.nl/vangaslos.

Ook energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom, woningcorporatie 3B Wonen, Stedin, provincie Zuid-Holland, DCMR, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland leverden input. Deze partijen maakten deel uit van de projectgroep die gedurende het opstellen van de Transitievisie Warmte vijf keer bijeen kwam.

Het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor 2050 is een grootschalige opgave. Het aardgasvrij maken van Lansingerland lukt dan ook niet in één keer. Samen met de stakeholders zijn daarom drie wijken (Havenbuurt, Bleiswijk-Zuid en Eilandenbuurt) geselecteerd die kansrijk zijn om te starten met nader onderzoek naar de mogelijkheden. Er is dus nog geen keuze gemaakt voor een oplossingsrichting of tijdspad voor de afsluiting van aardgas.

Duurzaamheid
Zie ‘Toelichting’.

Bijlagen
- Transitievisie Warmte Lansingerland (T19.10701)
- Bodemvisie Lansingerland (T19.12648)
- Resultaten burgerpanel (T19.05096)

Toelichting

Inleiding
In het Klimaatakkoord (versie 28 juni 2018) staat dat gemeenten samen met stakeholders uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte dienen op te stellen. Door nu al aan de slag te gaan met de Transitievisie Warmte hebben we voldoende ruimte om een zorgvuldig proces te doorlopen en de visie en vervolgstappen samen met onze inwoners en andere belangrijke stakeholders vorm te geven.

De Transitievisie Warmte is een eerste onderzoek dat inzicht geeft in de kansen en mogelijkheden voor een aardgasvrij Lansingerland in 2050. De Transitievisie Warmte geeft richting. Het is geen eindbeeld hoe de warmtevoorziening in Lansingerland in 2050 eruit komt te zien en in welk tempo dit gebeurt.

Naast de Transitievisie Warmte hebben wij als gemeente de specifieke kansen voor alternatieve warmtevoorzieningen in de ondergrond in beeld gebracht in een Bodemvisie. De ondergrond in onze gemeente zal namelijk een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De informatie uit de Bodemvisie is als input gebruikt voor de Transitievisie Warmte.

Beoogd maatschappelijk effect
De Transitievisie Warmte en Bodemvisie dragen bij aan het bereiken van CO_2-neutrale gemeente in 2050 waarbij de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij is. Deze doelstelling is vastgelegd in de visie ‘Lansingerland Duurzaam’ (T18.08535).

De kernargumenten en kanttekeningen

Argumenten

1.1 Dit is de eerste stap naar de doelen uit de Klimaatwet, waarin is opgenomen dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij moet zijn.

Nederland heeft als doel om in 2050 95% minder CO_2 uit te stoten in 2050 (en al 49% in 2030) ten opzichte van 1990. Deze doelen zijn vastgelegd in de Klimaatwet. De gebouwde omgeving vormt met ruim 30% in het energiegebruik een belangrijk onderdeel. De inzet van fossiele brandstoffen, zoals aardgas, moet worden afgebouwd. Het verduurzamen en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor 2050 is een grootschalige opgave en vergt een planmatige aanpak.

1.2 In het Klimaatakkoord is opgenomen dat de gemeenten uiterlijk 2021 een transitievisie warmte opgesteld moeten hebben.

Om de doelstelling voor 2030 (49 procent minder CO_2-uitstoot ten opzichte van 1990) te behalen, heeft het Rijk in samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties een Klimaatakkoord opgesteld. Gemeenten krijgen een regierol als het gaat om de warmtetransitie. In het Klimaatakkoord (versie 28 juni 2019) is opgenomen dat gemeenten samen met stakeholders uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte dienen op te stellen. Deze visie moet vervolgens elke vijf jaar geactualiseerd worden.

1.3 Deze stap is noodzakelijk om de doelen uit de Visie ‘Lansingerland Duurzaam’ te behalen.

Op 18 juli 2019 heeft de gemeenteraad de visie ‘Lansingerland Duurzaam’ (T18.08535) vastgesteld. In de visie staan stevige ambities verwoord op het gebied van de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Op het gebied van de energietransitie is de doelstelling een CO_2-neutrale gemeente in 2050 waarbij de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij is. De Transitievisie Warmte draagt bij aan het bereiken van deze doelstelling door richting te geven voor de invulling van een aardgasvrij Lansingerland.

2.1 Vanwege diverse redenen zijn de Havenbuurt, Bleiswijk-Zuid en de Eilandenbuurt voor Lansingerland de meest kansrijke wijken om als eerste nader te onderzoeken.
Zoals eerder aangegeven is het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor 2050 een grootschalige opgave. Het aardgasvrij maken van Lansingerland lukt dan ook niet in één keer. Samen met de stakeholders zijn daarom drie wijken geselecteerd die kansrijk zijn om te starten met nader onderzoek naar de mogelijkheden. Er is dus nog geen definitieve keuze gemaakt voor een alternatief (bijvoorbeeld een collectief warmtenet of individuele warmtepompen per woning) of tijdspad voor de afsluiting van aardgas.

De drie geselecteerde wijken, die kansrijk zijn om in periode tot 2030 aan de slag te gaan, zijn (in willekeurige volgorde):
- Havenbuurt- Berkel en Rodenrijs;
- Bleiswijk-Zuid;
- Eilandenbuurt- Bergschenhoek.

In deze wijken gaan we via nader onderzoek samen met inwoners en andere belangrijke partijen de kansen en mogelijkheden verkennen.

Uitgangspunten selectie wijken
De keuze voor de drie geselecteerde wijken is gebaseerd op gezamenlijke opgestelde uitgangspunten met de stakeholders:
1. laagste maatschappelijke kosten;
2. geplande renovaties en vervangingsmomenten;
3. warmtevoorziening in nabijheid;
4. duurzaamheid van de bron;
5. actieve bewoners en stakeholders initiatieven.

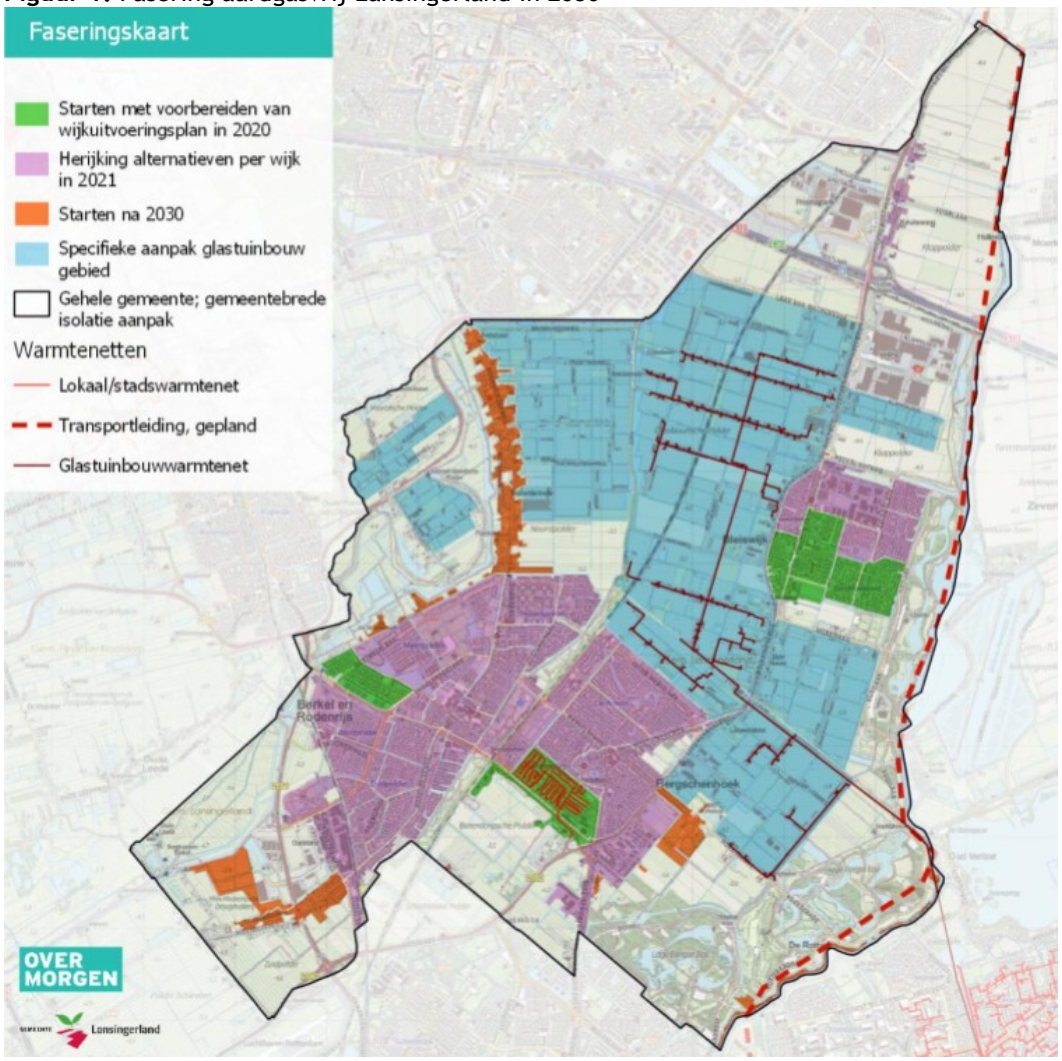
Er is voor de Havenbuurt gekozen omdat hier reeds een initiatief voor aardgasvrij wonen is en omdat we verwachten dat deze wijk aan de voorwaarden kan voldoen om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling Proeftuin Aardgasvrije Wijken. Tevens verwachten we door het gemiddelde bouwjaar dat veel CV-ketels op het einde van hun levensduur zijn.

In Bleiswijk-Zuid identificeerden we mogelijkheden voor meekoppelkansen, aangezien rond 2030 grote delen van het aardgasnet aan het einde van de levensduur zijn en er renovaties aan riool en de buitenruimte gepland zijn. Het combineren van werkzaamheden kan kosten en overlast beperken. Tevens is het relatief gunstig gelegen ten opzichte van huidige en mogelijk toekomstige warmteleidingen.

De Eilandenbuurt in Bergschenhoek heeft reeds een warmtenet, waarbij de warmte wordt geleverd door een gascentrale. Het vervangen van deze warmtebron door een duurzame warmtebron draagt bij aan de CO_2-reductiedoelstellingen en zou een zeer beperkte tot geen invloed kunnen hebben op de inwoners.

De fasering die in de Transitievisie Warmte is aangegeven (zie figuur 1), is richtinggevend. Nieuwe initiatieven en toekomstige (technologische) ontwikkelingen kunnen tot aanpassing van de fasering leiden.

Figuur 1: Fasering aardgasvrij Lansingerland in 2050

Kanttekeningen

1.1 Er is nog veel onduidelijk over de haalbaarheid en betaalbaarheid van verschillende alternatieven voor aardgas.

De visie is opgesteld met de kennis van nu. Het is op dit moment nog niet duidelijk welke middelen het Rijk beschikbaar gaat stellen om de warmtetransitie mede mogelijk te maken. De beschikbaarheid van redelijke alternatieven voor aardgas is sterk afhankelijk van financiële ondersteuning en andere instrumenten, waaronder wet- en regelgeving. Daarnaast gaan de (technologische) ontwikkelingen op het gebied van de warmtetransitie snel.

Nadere uitwerking van uitvoeringsplannen per wijk kan tot aanpassing van de visie leiden, aangezien we in dit proces de mogelijkheden en kosten nader in kaart trachten te brengen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat wijken niet homogeen zijn in samenstelling. In delen van wijken kunnen andere alternatieven voor aardgas meer kosteneffectief of wenselijk zijn. Ook (technologische) ontwikkelingen en nieuwe inzichten kunnen tot aanpassing van de visie leiden. De Transitievisie Warmte moeten we daarom (conform Klimaatakkoord) iedere vijf jaar herzien.

1.2/2.1 Gebouweigenaren besluiten zelf of zij wel of niet de overgang maken naar aardgasvrij.
Gebouweigenaren kunnen op dit moment niet verplicht worden om de overgang te maken naar aardgasvrij. De keuze om dit al dan niet te doen ligt bij de gebouweigenaar zelf.

Met de woningcorporatie hebben wij afspraken gemaakt om keuzes over aardgasvrij onderling goed af te stemmen. In Lansingerland is echter zo'n tachtig procent van de woningen in particulier eigendom. Er zijn dus vele individuele beslissers. Het is belangrijk hen goed te informeren over besluitvorming, voorgenomen stappen en de gevolgen die dit voor hen heeft. Daarom starten we tijdig met de Transitievisie Warmte en ondersteunen we burgerinitiatieven.

We zetten in op waar de mogelijkheden zijn. Bijvoorbeeld op plaatsen waar we de kosten en overlast kunnen beperken door werkzaamheden te combineren met renovaties van bijvoorbeeld de buitenruimte, wegen, het gasnet of het riool. Daar waar het nog niet mogelijk is of waar de kosten buitengewoon hoog zijn, wachten wij nog met de transitie naar aardgasvrij.

1.3 Het Klimaatakkoord is nog niet definitief.
Op 28 juni jongstleden presenteerde het kabinet het Klimaatakkoord. Dit akkoord is echter nog niet ondertekend. De verwachting is dat ondertekening in oktober 2019 plaatsvindt. Op 29 november 2019 legt het bestuur van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) het Klimaatakkoord ter besluitvorming voor aan de gemeenten.

In het Klimaatakkoord is opgenomen dat gemeenten samen met stakeholders uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte dienen op te stellen. Door echter nu al aan de slag te gaan met de Transitievisie Warmte hebben we voldoende tijd en ruimte om een zorgvuldig proces te doorlopen en de visie en vervolgstappen samen met onze inwoners en andere belangrijke stakeholders vorm te geven.

1.4 Op termijn komen de Leidraad Transitievisie Warmte (Rijk) en het Openingsbod (Stedin) beschikbaar.
Het Rijk werkt momenteel aan een Leidraad Transitievisie Warmte om hiermee gemeenten te ondersteunen bij het opstellen van een Transitievisie Warmte en wijkuitvoeringsplannen. De Leidraad Transitievisie Warmte bestaat uit een technisch-economische analyse per buurt (op basis van het Vesta MAIS ruimtelijk energiemodel) en een handreiking met richtlijnen voor de lokale analyse. De leidraad bevat geen eisen waar een Transitievisie Warmte aan dient te voldoen. De concept Leidraad Transitievisie Warmte verschijnt naar verwachting op 30 september 2019. De definitieve versie wordt naar verwachting in maart 2020 gepubliceerd. Op het moment van schrijven hebben we derhalve nog geen vergelijking met deze documenten kunnen maken. Indien wij bij deze vergelijking significante verschillen constateren, zullen wij u hierover informeren.

Tegelijkertijd werkt Stedin aan een zogenaamd 'Openingsbod': een technisch-financiële analyse per buurt. De analyse van Stedin bestaat uit een combinatie van meerdere rekenmodellen. Het is nog onbekend wanneer het Openingsbod van Stedin gedeeld zal worden.

Het kan zo zijn dat er verschillen bestaan tussen de analyses in de leidraad en het 'Openingsbod' en de analyse in onze Transitievisie Warmte. Stedin is echter betrokken geweest bij het opstellen van de Transitievisie Warmte. Daarom verwachten we dat er geen grote verschillen zullen bestaan tussen de analyse in het 'Openingsbod' en de analyse in onze Transitievisie Warmte. Daarnaast hebben we voor het opstellen van de Transitievisie Warmte een gerenommeerd bureau in de arm genomen.

Toen wij in november 2018 startten met het ontwikkelen van onze Transitievisie Warmte en Bodemvisie, was nog niet bekend dat de Leidraad Transitievisie Warmte en het Openingsbod beschikbaar zouden komen. Het is ook niet verplicht om gebruik te maken van deze instrumenten. De resultaten van de Leidraad en het Openingsbod zullen wij vergelijken met onze analyse. Door de resultaten van meerdere modellen te vergelijken wordt de analyse robuuster.

Raadsbesluit

Datum Raad
28 november 2019
Registratienummer
BR1900104

Onderwerp
Transitievisie Warmte en Bodemvisie Lansingerland

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat
- in het Klimaatakkoord (versie 28 juni 2019) is opgenomen dat gemeenten een regierol krijgen als het gaat om de warmtetransitie en samen met stakeholders uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte dienen op te stellen;
- de raad op 18 juli 2019 de visie 'Lansingerland Duurzaam' heeft vastgesteld;
- in de visie 'Lansingerland Duurzaam' de doelstelling van een CO_2-neutrale gemeente in 2050 is vastgelegd waarbij de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij is;
- de raad met deze Transitievisie Warmte richting geeft voor de warmtetransitie in de gemeente Lansingerland;
- er vanuit de gemeente aandacht is en blijft voor de haalbaarheid en betaalbaarheid van de alternatieven voor aardgas.

Gelet op
- het internationale klimaatverdrag van Parijs 2015;
- de Klimaatwet;
- het Klimaatakkoord (versie 28 juni 2019).

Besluit(en)
1. De Transitievisie Warmte Lansingerland (T19.10701) en Bodemvisie Lansingerland (T19.12648) vast te stellen;
2. De drie kansrijke wijken, te weten de Havenbuurt, Bleiswijk-Zuid en de Eilandenbuurt, aan te wijzen voor nadere uitwerking.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 28 november 2019,

de griffier,

drs. Marijke Walhout